

A magyar katonai képzések története (1945 – 1990)

Nagy Gyula nyá. ezredes, főtanácsos

A megjelölt időszakban képzésünk öt időszakra bontható:

- 1., 1945 – 1949 HM Katonapolitikai Osztály
- 2., 1950 – 1953 HM IV. Főcsoportfőnökség
- 3., 1953 - 1956 HVK 2. Csoportfőnökség
Kiképzési és Ellátó Szolgálat – részleg
- 4., 1971 - 1985 MNVK 2. Csoportfőnökség
Osztott bázis – ZMKA katonadiplomáciai szak „D” tagozat
- 5., 1985 – MNVK 2. Csoportfőnökség
Saját bázis – ZMKA általános

1./ 1945.03.03 – 1949 HM Katonapolitikai Osztály /KATPOL/

A katonai hírszerzés és az elhárítás egységes szervezetben működött, elsődlegesen belpolitikai biztonsági feladatai voltak. Tagjait egyéni felvételekkel biztosította katonák, csendőrtisztek, ludovikások, korábban a VK. 2-nél szolgálatot teljesítők, a fegyveres ellenállásban résztvevők, politikai emigránsok köréből.

Szervezett, tanfolyami felkészítésük nem volt, esettanulmányokat követően a megszabott feladatok alapján dolgoztak. A szervezetben 1947-ben megalakították a rádiófelderítő alakulatot, ahol már szervezettebb válogatás, kiképzés, felkészítés folyt. A rendszert a káderosztály működtette.

2./ 1950.02.01 – 1953 HM IV. Főcsoportfőnökség

Az átszervezéssel, a feladatok változásával és bővülésével, külföldi katonai információk megszerzéséhez és adatkezeléséhez felkészültebb, nyelvismerettel, katonai alapképzettséggel rendelkező személyekre volt szükség. Ezek felkészítésére, kiképzésére szaktanfolyamokat indítottak.

A tanfolyamok konspirált körülmények között, fedőnevek felhasználásával folytak:

- 1950. 04. 17-től 5 hónapos tanfolyam 26 fővel,
- 1950. 10. 15-től 4,5 hónapos tanfolyam 20 fővel,
- 1951. 05. 15-től 5,5 hónapos tanfolyam 16 fővel,

A tanfolyamok parancsnokai később a szolgálat vezető egyéniségei lettek (Szűcs Ferenc őrnagy, Sárközi Sándor alezredes, Kapás Pál főhadnagy)

3./ 1953.12.01 – 1956 HVK 2. Csoportfőnökség

Az iskola a Kiképzési és Ellátó Szolgálat alárendeltségében, részlegként működött.

Az 1953-as jelentős MN szintű létszámleépítéseket kihasználva a megszünt és átalakuló fegyvernemek, a központi iskolai túlképzés következtében létszámfelettivé vált tisztek köréből válogattak, a Csoportfőnökség hiányzó szakkaderei helyeinek feltöltésére /felderítő, tájékoztató, operatív híradó, rádiófelderítő, stb./. Óriási feladatot jelentett a Varsói Szerződés megalakulásának előkészítéséhez orosz nyelvet ismerők felkutatása, képzése.

A megelőző időszak tapasztalatait felhasználva, a válogatás elveinek a pontosítása, az ebben részt vevő szervezetek feladatainak a meghatározása, a végrehajtó szervezet alá- és fölérendeltségének a tisztázása sokat javított a helyzeten. Ehhez hozzájárult még a feladatban résztvevő személyek felkészültsége és gyakorlati tapasztalata is. A tanfolyam konspirált körülményei maradtak, a fedőnevek felhasználása megszűnt.

- 1954. 12. 01-től 10 hónapos tanfolyam 26 fővel,
- 1955. 10. 15-től 8,5 hónapos tanfolyam 14 fővel.

A tanfolyamok parancsnokai Sárközi Sándor alezredes, Kovács Ferenc százados voltak.

4./ 1957 – 1971 MNVK 2. Csoportfőnökség

A képzés az Operatív 5. osztály (vezetője Németh István őrgy., aki 1969-től 1977-ig a személyügyi osztály vezetője volt), majd Csoportfőnök közvetlen Tiszti Szakiskola alárendeltségben folyt. Megkezdődött a kiképzés korszerűsítése, a korábbi pozitív tapasztalatok pontosítása, saját tansegédletek, tankönyvek írása és felhasználása.

- 1958. 11. 01-től 5,5 hónapos tanfolyam 5 fővel,
- 1959. 11. 15-től 7 hónapos tanfolyam 5 fővel,
- 1961. 11. 01-től 3 hónapos tanfolyam 12 fővel,
- 1963. 08. 28-től 10 hónapos tanfolyam 10 fővel, SZU-ban,
- 1964. 01. 15-től 5 hónapos tanfolyam 10 fővel,
- 1965. 01. 15-től 6 hónapos tanfolyam 8 fővel.

A tanfolyamok parancsnokai Witz József alezredes és Fényi Sándor alezredes volt.

Ebben az időben kezdett beszivárogni a hazai munkapszichológia kibontakozása, különösen a kiválasztó munka jellege és iránya. A Katonai Főiskolák a 4 éves képzés bevezetését a magasabb szintű tanulmányi és kiképzési program beindulásával kapcsolták össze. Ez kiterjesztésre került a tiszthelyettesi iskolákra, a katonai középiskolai kollégiumokra, sőt speciális képességet igénylő fegyvernemekre is.

A szakma is felismerte ennek óriási jelentőségét, ezért pár lelkes ember a házon belüli értékítéletek megváltoztatását is sürgette (műveltség, képesség meghatározása, kiképzési idő jobb kihasználása, a nyelvtanulási képesség felismerése, káros szenvedélyek kiszűrése, a különféle terhelések elviselésének határai, stb.).

A Szakiskola vezetése és a személyügyi osztály kijelölt munkatársai próbálták a válogatást korszerűsíteni, az alkalmasság vizsgálatok egyes elemeit felhasználni, a válogatást végzők egyetemi képzését megszervezni.

A nyelvkiképzés beindításához nyelvtanári helyek rendszeresítése és nyelvtanárrok felvétele vált szükségessé (angol, német, olasz, francia).

Ebben az időben a rövid tanfolyamokat felváltotta egy kettő éves képzés, ahol az első évben - angol, német, olasz, francia - nyelveket, a második évben operatív ismereteket oktattak. Kettő ilyen tanfolyam indult 1968. 09. 16-tól 21 fővel, illetve 1969.09.15-től 21 fővel. Ide már házon belüli pszichológiai alkalmasság vizsgálatot is végzett Nyersbakó János őrnagy. A tanfolyam parancsnoka mindkét esetben Fényi Sándor alezredes volt.

A tanfolyamok oktatói nyelvtanárok, a szolgálat vezető személyiségei és az iskola állományában szolgálatot teljesítők - hírszerzési és külszolgálati tapasztalattal rendelkezők - voltak.

1971-ben az iskola saját bázist kapott - vezetője Darvas Gábor alezredes - az MNVKF 023/1974. utasításával a ZMKA-n létrehozta a „D” tagozatot – vezetője Kádár Ferenc alezredes - ami akadémiai szintű hároméves /1+2, illetve 2+1/ képzést jelentett. A tagozatparancsnok kinevezését, valamint a hallgatók kiválasztását és beiskolázását az MNVK 2. Csoportfőnök jogkörébe utalta. Ez azt jelentette, hogy egy évet az akadémián, kettő évet saját bázison kellett tölteni. 1976-tól a tanszék a Kiképzési Osztály alárendeltségébe kerül, mint csoportfőnök közvetlen szerv, vezetője Ráncsik József ezredes lett, akit dr. Gerle Gáspár ezredes, majd Esztergomi Ferenc ezredes követett.

A felderítő rendszer egységes utánpótlási rendszerének kialakítására 1972-ben a személyügyi osztályon rendszeresítésre került egy tanulmányi főtiszti beosztás (Nagy

Gyula százados), aki együttműködve a hadműveleti-harcászati felderítő (Márványkői István őrnagy), illetve a rádiófelderítő szolgálat (Altörjai Sándor őrnagy) kinevezett személyeivel, a szakiskola, a biztonsági főosztály vezetésével szervezte az alábbi feladatokat:

- beiskolázás, utánpótlás /polgári, katonai/,
VK, ZMKA, KLF, ZMKMF, KGYRNF, 2 éves tts bázisok, ELTE, PTE, MKKE, ME. JATE, KLTE
- pályaalakalmassági vizsgálat
a 2/1973 HM utasítás alapján kiválogatás,
MN Repülőorvosi Vizsgáló és Kutató Intézet + EVI,
DEKTOR PSE-1 hazugságvizsgáló alkalmazása
- továbbképzés /belföld, külföld/
2 hó vezetői tk. SZU 1972-89-ig 80 fő, 10 hó SZU 1979-88-ig 36 fő
ráf., rtf., ESZG., Leningrád, Moszkva
- HM nyelvtanfolyam /belföld, külföld/
Kulturális Kapcsolatok Intézete bevonásával 1974-76-77 arab Kairó, Tripoli,
később görög, török, kínai nyelvtanfolyamok
- Csoportfőnökség által működtetett nyelvtanfolyamok /belföld, külföld/
Szolnok- Eger német, Debrecen angol,
Párizs, London, Lipcse,
- káderutánpótlás-képzés tervezése
1970-től előkészület a tervszerű mozgatásra, ami 1976-tól rendszerre vált.
Megvalósult a szakmai alárendeltek, a szakmai irányítás alá rendelték
egységes rendszerének kialakítása – konspiráció teljes biztosítása mellett.
- tudományszervezés
1963-tól 1990-ig támogatott és nemcsak a hadtudomány keretein belül,
sokan egyetemi doktorátust is szereztek - a jelzett időszakban 16 fő – jelen
tős szakmai hírnévre is szert tettek.
- megnyertek SZT állományba vétele
- katonai pályára irányító tevékenység
A 43/1975 HM utasítás alapján a bázis iskolai rendszerben főleg nyelvi,
műszaki, informatikai szakközépiskolákból toborzás.
- diplomáciai szolgálatra kerülőkkel kapcsolatos feladatok
Kiválasztás, felkészítő tanfolyamok, feleségek felkészítése – munkáügyeik
intézése, KÜM agrement.
- pszichológusi feladatok

1976-tól állománytáblában rögzített beosztás, hírszerző pályatükör kidolgozása, Operatív Szemlében cikksorozat, pszichológiai laboratórium felállítása, alkalmassági és beválás vizsgálatok végzése.

5./ 1985 – MNVK 2. Csoportfőnökség

Saját bázis, ZMKA általános felderítő szak.

1985-ben megkezdődött a saját objektum korszerűsítése, tantermi épület építése, kollégiumi épület korszerűsítése, megfelelő sportterek, illetve szabadidő eltöltésére alkalmas helyek kiépítésével.

Egy újabb fejlődési szakasz következett, amikor az MNVKF 069/1987. intézkedése értelmében megalakult a ZMKA általános felderítő szak, a korszerűsített saját bázison. A tanszék vezetőjévé Kovács Ferenc ezredest, helyettesévé Nagy Gyula alezredest nevezték ki. A jelzett időszakban 52 fő végzett.

Az iskolára számításba vehető személyek felkutatása a saját, illetve a hadosztályok állományából, alkalmasságuk előzetes dokumentum elemzése (életrajzok, feljegyzések, minősítések, addigi tanulmányi jellemzések, szolgálati munkájuk eredményessége), előzetes bizottsági beszélgetése (életkörülmények, egyéni és szakmai céljai, családi körülmények, viselkedés megfigyelése, gondolkodás gyorsaságalogikussága, nyelvtanulási hajlandósága), biztonsági ellenőrzése jelentős kutató és feldolgozó munkát jelentett. Ezt követően a bíráló bizottság javaslatot tett a további feldolgozásra, ami egyhetes egészségi és pszichológia (személyiség, intelligencia, frusztrációs tesztek, manipulációs és cselekvésvizsgálatok, nyelvtanulási képesség megállapítása, megfigyelés-émlékezés, káros szenvedélyek, stresszhelyzetben való viselkedés, terhelés elviselésének képessége, stb.) bentlakásos vizsgálatot jelentett. A táblázat az 1978-ban beiskolázásra felkutatott 483 fő feldolgozási adatait tartalmazza, aminek következtében 19 fő került beiskolázásra.

1978-81-re számításba vettek

	Előzetes				Biz.besz.				Vizsgálat				Felvéve	
	Átnéz alk.	Később NA	priusz besz.	NA n.jött	később ber.	Alk.	MF	NMF						
Csf-ség	3	3	-	-	3	-	-	-	3	1	2	-	3	
3.ö.ráf.e	27	8	-	19	-	8	2	-	-	6	3	1	2	4
34.ö.f.z.	14	6	-	8	-	6	-	-	1	5	4	-	1	4
Tö-közv.	92	16	5	71	6	16	8	-	3	5	2	-	3	2
7.Kisk.	70	10	-	60	7	11	5	-	1	5	1	2	2	1
8.Zeg.	73	14	11	43	2	15	5	3	-	7	-	1	4	-
9.Kapos	50	13	5	38	4	13	5	2	1	5	1	2	1	1
11.Tata	62	12	-	50	7	12	3	2	1	6	2	2	1	3
Tö-közv.	18	-	-	18	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.Gyöngy.24	-	-	-	24	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.Nyir.	47	2	-	45	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Más	3	3	-	-	-	3	-	-	-	1	1	-	-	1
ÖSSZES	483	87	21	375	33	88	28	7	8	45	16	11	14	19=4%

A beiskolázottak területi megoszlása jól érzékelteti, hogy a Magyar Néphadsereg teljes vertikumból kerülhettek jó képességű tisztek kiválogatásra.

Beiskolázottak megoszlása ZMKA Katonadiplomáciai gózatára

	Beisk.	Pa	VK.2.Csf.		HDS				hdt.		h.lé.HDS.		Tanint.	HM			
			Csf. Ráf.	Közv.	7.	8.	9.	11.	Közv. 4.	15.	Közv. 1.	2.					
1973/76	23	-	-	5	5	1	-	-	5	-	3	1	-	1	-	2	-
1974/77	18	1	5	1	2	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	4	-
1976/79	16	-	2	1	5	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	4
1978/81	19	-	3	4	6	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-
1980/83	16	-	2	1	4	2	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
1982/85	9	-	1	1	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1984/87	20	2	1	1	6	2	2	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1
1986/89	12	-	2	4	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Összesen	133	3	16	18	33	8	10	4	15	-	6	1	3	1	1	8	6
		3	34		70				7		2		8		6		

Beiskolázottak megoszlása a SZU 10 hónapos operatív tanfolyamára

	Beisk.	Pa.	VK.2.Csf.				HDS			hdt.		h.lé.HDS		HM
			közv. 7.	8.	9.	11.	közv. 4.	15.	közv. 1.	2.				
1979/80	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
1980/81	5	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
1981/82	5	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
1982/83	5	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
1983/84	4	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
1984/85	4	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

A hároméves képzés folyamán társadalomtudományokra 540 órát /ebben szerepel az operatív pszichológia és retorika/, hadtudományra 870 órát, nyelvre 1000 órát /minimum követelmény középfok/, szakismeretre 1244 órát /214 órát gyakorlati foglalkozásra fordítottunk/.

Gyakorlatok

1989-1990

Évf.	tantárgy	tárgya	Felk.	Végr.	Ért.	Összes
I.	Kat. hirs. alapjai	Önellenőrzés, figyelés, követés	15	12	3	30
	Op. összeköt.	Személyes találkozó	3	6	3	12
	Komplex op. gyak.		4	8	6	18
						60
II.	Leg.fedés	Inform.s szerző találk.	3	6	3	12
	Táj. munka	Információs utazás	6	6	6	18
	Komplex op. gyak.			30		30
						60
III.	Op. összeköt.	Rejtek- és jelzőhely		6		6
	Táj. munka	Gyakorlati munka	10	30		40
	Komplex.op. gyak	Záró gyakorlat	12	30	6	48
						94
						214

Vizsgák száma

1989-1990

Évf.	Tantárgyak	Besz.	Gyj.	Koll.	Szig.	ÁV	Összesen
I.	4 katonai	1	2	1	1	-	5
	13 szakmai	2	6	4	-	-	12
							17
II.	4 katonai	1	1	1	2	-	5
	6 szakmai	2	3	3	-	1	9
							14
III.	4 katonai	2	-	-	1	1	4
	12 szakmai	-	5	2	-	1	8
							12
	Összes	8	17	11	4	3	43

A válogatás sokrétűsége és eredményessége, a lényegesen nagyobb követelményrendszerben való sikeres megfelelést is jelentette. Ezt bizonyítják a saját és az Akadémia tanulmányi eredményeinek összehasonlító adatai.

Összehasonlító adatok a tanulmányi eredményekről

Tan. Idő	I.	II.	III.	Szig.	ÁV	3 év	Okl.min.
1982/85	4,26	3,92	4,19	4,15	4,19	4,13	3 KIT, 4 jó, 1 köz.
					3,94	3,98	
1984/87	4,31	4,07	4,19	4,19	4,23	4,19	2 KIT, 4 KIV.11 jó, 1köz.
					3,82	4,03	
1986/89	4,40	4,31	4,55	4,25	4,60	4,40	2 KIT, 3 KIV. 5 jó,
					3,66	4,06	
1987/90	4,06	4,26	4,40	4,03	4,42	4,23	1 KIT, 6 jó,
					3,94	4,10	
1988/91	4,22	4,42	4,27	4,13	4,38	4,40	1 KIT, 2 KIV, 9 jó, 1 köz.
					3,98	4,16	7 18 74 38
1989/92	4,09	4,28	4,13	4,06	4,54	4,16	1 KIV, 7 jó,
					4,11	4,03	2 29 77 36
1990/93	4,23	4,31	4,41	4,05	4,40	4,22	5 KIV, 9 jó, 1 köz.
					4,03	4,04	6 32 82 37

A pirossal jelzett a ZMKA átlaga

A felderítés vertikumának képzési rendszerét jól mutatja az alábbi táblázat. A végzett állomány látótérben maradt, csapatoknál folyó tevékenységük áttekinthetővé vált, mozgatusuk a szolgálat érdekeinek megfelelően történt.

Tanintézetekben végzetek

		1983				1984				1985			
		Vég.	VK2	HDS	hdt	Vég.	VK2	HDS	hdt	Vég.	VK2	HDS	hdt
ZMKA	Dipl.	14	14	-	-	-	-	-	-	8	8	-	-
	CSF					13	-	9	4				
	RÁF	11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FŐISK	CSF	23	1	20	2	22	-	17	5	16	-	13	3
	RÁF	14	11	3	-	-	-	-	-	14	13	1	-
TTS	CSF	12	-	10	2	17	-	14	3	16	-	14	2
	RÁF	27	23	4	-	35	31	4	-	23	16	7	-

Nyelvi képzésünk terjedelme és hatékonysága az alábbi táblázatból jól lemérhető. A kiragadott időszakban három helyen, saját erőforrások biztosításával a tanulási hatékonyság messze meghaladta az országos átlagokat.

Nyelvi képzés létszámadatai

Nyelvek	86-87	87-88	88-89	89-90	90-91
EGER német kf.	6-5	10-6	10-8	10-1	6-4
Debr. angol ff.				12-8	
angol kf.	10-4	21-17	17-17	18-18	19-19
német kf.		11-6	12-12	7-7	12-11
Bp. angol ff.	8-8	8-3	6-5	12-7	
angol kf.		6-3	12-10		7-3
német ff.		6-3			
német kf.		11-9			
olasz ff.			4-4	1-1	4-4
olasz kf.		4-4	5-5		
francia ff.				9-9	
román kf.					6-6
spanyol ff.	1-1				
szerb-horvát kf.					5-5
Kezdtett – vizsgázott	25-18	77-51	66-61	69-51	59-52
Hatásfok %-ban	72,-	66,5	92,4	73,9	88,1

Eredményeink

- az oktatás összetettsége folytán a helyes alá-fölérendeltség kialakítása,
- a felvételi rendszer alapossága és fontossága - „feladathoz az embert” - ami alapján a kiképzési idő hatékonysága jelentősen növelhető,
- az oktatás elhelyezése a humán rendszerben, ami a felhasználók igényeinek teljességben megfelelt, az életpályamodell működött,
- az oktatást szervezők és abban résztvevők felkészültsége, a pedagógiai-szakmai ismeretek naprakészsége,
- a hazai és a nemzetközi tapasztalatok felhasználása,
- a hasonló intézményekkel való szerepjátszás gyakoroltatása,
- a nyelvképzés, nyelvi továbbképzés, felkészítés és szinten tartás fontossága,
- a kiképzési programok aktualizálásának lehetősége,
- a retorika és a pszichológia fontosságának felismerése és programba állítása meghaladta az egyetemi képzésben való bevezetését,
- a komplex jellegű gyakorlatok szélesítése,
- irányított szabadidő bevezetése /tenisz, lovaglás, bridge, casino, stb./,
- feleségek bevonása időarányosan a felkészülésbe,
- a káros szokásoktól, szenvedélyektől való megszabadulás elősegítése,
- az ésszerű kockázatvállalás határának felismertetése,
- az öngondoskodás kialakítása,
- a motiváltság állandó szinten tartása.

A nemzetbiztonsági képzésről ...

Dr. Dobák Imre

A titkosszolgálatok, vagy más megfogalmazással a nemzetbiztonsági szolgálatok képzési kérdéseit mindig is egyfajta zártság jellemezte. Így volt ez régen és talán így van ez napjainkban is. Tagadhatatlan azonban, hogy a képzés olyan súlyponti terület a szolgálatok számára, amely hosszabb távon meghatározhatja egy-egy szervezet hatékonyságát és képességeit. Éppen ezért tekinthető mérföldkőnek a 2014 májusában megtartott Állambiztonsági szolgálatok – Nemzetbiztonsági szolgálatok Képzéstörténeti Konferencia, ahol az érintett szakemberek áttekinthették az elmúlt évtizedek szakmai tapasztalatait, segítve ezzel a jövő képzéseinek megvalósítását is.

A hírszerzési – elhárítási vonatkozású képzések jelentőségére már a két világháború közötti Magyarországon is találhatunk példát, amikor is főként katonai vonatkozásban a 2.vkf. osztály feladatrendszere mentén végezték a szakemberek egyedi, illetve tanfolyami jellegű képzését²⁶. A témakör háttéréhez hozzátartozik, hogy a főbb szervezeti elemeiben Offenzív (hírszerző), Defenzív (kémelhárító) és Nyilvántartó Alosztályokra tagozódó 2. vkf. osztály képzései kapcsán számos - hi- telesen nehezen megválaszolható - kérdés merülhet fel (többek között, hogy milyen képzéseik voltak, azok milyen sajátosságokkal rendelkeztek, stb.). Az időszak a későbbi ÁVH érdeklődését is felkeltette, így a vonatkozó levéltári források értékes adalékot szolgáltathatnak a katonai hírszerzés és elhárítás képzéseiről. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL) fellelhető számos forrást áttekintve, a két világháború közötti időszak kémelhárítóinak és a hírszerzőinek képzését számos eltérés jellemezte, nemcsak belső tartalmában, tananyagában, hanem a képzések „szerkezetében” is²⁷. Amíg az elhárítási területen főként a tanfolyami jellegű képzések nyomait találjuk meg, addig a hírszerzés ágánál inkább a zárt, személyre szabott módszerek és megoldások kerültek előtérbe.

Mint a konferencia tematikája is mutatja a 2. világháborút követően - gyakran a korábbi tapasztalatokat felhasználva - az ÁVH, majd állambiztonság időszakában

²⁶ Lásd: Dr. Dobák Imre: *Adalékok a 2. vkf. osztály képzéstörténeti kérdéseihöz...* (Megjelenés alatt, *Felderítő Szemle* 2014)

²⁷ Mindez a *Nemzeti Közszerzési Egyetemen 2014. május 14-én, Állambiztonság – Nemzetbiztonság* címmel megrendezett képzéstörténeti konferencián Prof. Dr. Szakály Sándor témakörben megtartott előadásában is megjelent.

szintén hangsúlyosan szerepelt a képzések kérdése (pl. a tanosztás felállítása), amelyre a témakör előadói – a katonai és belügyi sajátosságok mentén - részletesen kitértek.

A jelenlegi polgári irányultságú nemzetbiztonsági képzés jelentőségének megértéséhez talán az 1970-as évek végéig érdemes röviden visszatekinteni, amikor az 1970. évi 39. számú törvényerejű rendelettel létrehozott Rendőrtiszti Főiskola feladatai között szerepelt²⁸ az állambiztonsági képzés folytatása²⁹ (Ezt megelőzően több intézményben is zajlott az állambiztonsági ismeretek oktatása). Ebben az időszakban a képzés külön szak formájában zajlott, amelynek háttérét az akkori állambiztonsági tanszék biztosította. Mint Révész Béla: Az állambiztonsági szervek politológiai kutatásainak kérdéseire című munkájában³⁰ is rávilágít, a Rendőrtiszti Főiskola „állambiztonsági tanszékének feladata az állambiztonsági operatív tisztek felsőfokú képzése” volt. A Főiskola oktató-kutató tevékenységet folytató munkatársai „nagyreszt - érthetően - a belügyi praxis operatív feladatainak művelői köréből kerültek ki”. Révész a Rendőrtiszti Főiskolának az állambiztonsági tisztképzés területén történő kiemelt szerepére hívja fel a figyelmet, amely mellett említésre érdemes, hogy az akkori Főcsoportfőnökség folyamatosan biztosította az állambiztonsági tantárgyak oktatásához szükséges anyagokat és szabályzatokat. Együttműködésük keretében kerültek kidolgozásra a hallgatók oktatásához szükséges tananyagok, és az érintett szervek részt vettek a „gyakorlati operatív munkára való sikeres felkészítésben”. Az oktatói állomány szakmai ismereteinek naprakészségét és bővítését szolgálhatta, hogy a tanszék oktatóit adott időszakonként „a szakterületüknek megfelelő operatív szervhez vezényelték gyakorlati munkára”. A tevékenység sajátosságára jellemző azonban az is, hogy kezdetben „az állambiztonság területét illetően orosz

²⁸ Forrás: http://www.mab.hu/web/tir/hatarozatok/RTF_091030_plhatH.doc - MAB Intézményi (RTF) akkreditációs jelentés 2008-2009, 2009/8/VII/6. sz. MAB Határozat (letöltve: 2013.07.01.)

²⁹ Ezt megelőzően 1959-től többek között a BM Rendőrtiszti Akadémiai Politikai Nyomozó Tanszéke végezte az állambiztonsági ismeretek oktatását. Részletesen lásd: Jobst Ágnes - A titkosszolgálatok tudománya az oktatás és a tananyagok tükrében – 1945 után. In: Csóka F. (főszerk.) – Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából, p. 425.

³⁰ Révész Béla „Az állambiztonsági szervek politológiai kutatásainak kérdéseire” <http://mek.oszk.hu/02400/02486/02486.pdf> (letöltve: 2013.07.01.)

vendégtanárok bevonásával zajlott a képzés, 1973-tól pedig a Főiskola szaktanárai és az állambiztonsági hallgatók egy része” a Szovjetunióban tanult³¹.

A korszak állambiztonsági képzéseit illetően történeti visszatekintés ad a szovjet állambiztonsági képzés témakörét érintő 1973-ban tett szakmai tanulmányút anyagá³² is, amelyben - mint korabeli minta - ismertetésre került a szovjet oktatási intézmény állambiztonsági képzésének struktúrája, a képzéseket biztosító tanszékek és oktatott tantárgyak kapcsolata. Ennek alapján a politikatudomány tanszékein kívül csak két nyílt jogi tanszék működött, az Általános Jogi Tanszék (jogtörténet, államjog, államépítés, stb. tantárgyak oktatására), valamint a Büntetőjogi és Eljárásjogi Tanszék. A szakmai tantárgyak és ismeretanyagok oktatása a speciális tanszékek feladatkörébe tartozott, amely során egy-egy tanszék több tantárgyat is oktatott az alábbiak szerint:

1.sz. Speciális Tanszék:

- Az állambiztonsági munka alapjai (hálózati munka, operatív feldolgozás)
- A hírszerző munka általános kérdései
- A figyelés és környezettanulmányozás
- Az operatív technikai alkalmazása

2.sz. Speciális Tanszék (Kémelhárítás):

- Kémelhárítási ismeretek (vonalas és objektumi elveknek megfelelően)
- Az irányítás és munka tudományos szervezésének kérdései a kémelhárítás területén

3.sz. Speciális Tanszék (katonai elhárítás):

- Katonai elhárítás

³¹ Boda József: *A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szervezetknél, Belügyi Szemle 2001/10. szám 59-79. o.*

³² ÁBTL, A-3851 - *Feljegyzés a Szovjetunió Miniszter tanácsa mellett működő Állambiztonsági Bizottság Dzerzsinszkij Főiskoláján tett tanulmányút főiskolai oktatási kérdéseiről, valamint a Szovjetunió Állambiztonsági Főiskoláján szerzett néhány tapasztalatról.*
RTF

- A katonai szervek működése, tevékenysége rendkívüli és háborús körülmények között

4.sz. Speciális Tanszék (kriminalisztika):

- Krimináltechnika
- Krimináltaktika
- Az állam elleni bűncselekmények nyomozásának módszerei (az állambiztonsági vizsgálati munka legfőbb kérdései)

5.sz. Speciális Tanszék (ideológiai diverzió, fellazítás elleni harc):

- Az ideológiai diverzió, a fellazítás elleni harc kérdései,
- A belső elhárítás szervezése (vallási szekták, cionizmus elleni harc, ifjúságvédelem, stb.)

6.sz. Speciális Tanszék: Az ellenség tanulmányozása

A forrásanyag a fenti tanszékek mellett még két Speciális Tanszéket jelöl, amely közül az egyik két jogi tárgy (államigazgatási jog - belső és katonai igazgatás, és nemzetközi jog (különös tekintettel a kémelhárítás szempontjából fontos részekre) oktatásával, a másik pedig a katonai és fizikai felkészítéssel foglalkozott.

Az új szervezeti felépítéssel és tantárgyakkal a cél az oktatás és a tudományos kutatás színvonalának növelése volt. „A legtöbb tanszék számozása, feladatköre, az oktatott tantárgyak jellege megegyezik az adott főcsoportfőnökség számozásával és technikai körével”. Mint az anyag is utal rá, az ilyen jellegű párhuzamosságokkal azt kívánták elérni, hogy az egyes főcsoportfőnökségek érdekeltek legyenek a tantárgyak együttes kimunkálásában. Kiemelték, hogy a tudományos katonai terveket ne csak együttesen dolgozzák ki, hanem közös munkával hajtsák végre (A megfelelő katonai terveket az adott főcsoportfőnök és a főiskola parancsnoka hagyta jóvá).

A forrásanyag megfogalmazása szerint az adott időszakban a szovjet oktatási környezetben változások történtek. „Átfogó munka folyik olyan irányban, hogy a Főiskola speciális jellege fokozódjék, a szakképzés az eddigieknél színvonalasabb legyen”. A tanulmányúton tájékoztatást adtak arról is, hogy dolgoznak a katonai és kémelhárító tanfolyamok új tematikáján és 1974-től kezdve a kiküldött hallgatókat már az új programnak megfelelően és tematika alapján oktatják.

Mindezek vélhetően hatással voltak a hazai oktatási keretekre is, amelyre az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára által őrzött, a korszak képzési anyagai is rávilágítanak. A korszakban több oktatási anyag, tankönyv és jegyzet is készült az állambiztonsági képzésben résztvevők számára³³, amelyek egy részének tanulmányozása mindenképpen támogathatja a felsőoktatási keretek között megvalósuló képzések történeti előzményeinek megismerését.

Az akkori évtizedek hazai gyakorlatát a képzéstörténeti konferencia érintett előadói tárgyalták, részletesen bemutatva a képzések belső szerkezetét, tantárgyi struktúráját, valamint a rendszerváltás átmenetének éveit.

A rendszerváltozást követő időszak

A rendszerváltozást követő időszaktól az állambiztonsági képzés a Rendőrtiszti Főiskolán szünetelt³⁴, azonban a képzések kialakításának és biztosításának gondolköre nem tűnt el teljesen. Több szakmai fórumon is felmerült annak szükségessége és kialakításának szándéka, így például a Főiskola, képzési kínálatát polgári nemzetbiztonsági képzéssel kívánta bővíteni³⁵, amely azonban a gyakorlatban nem valósult meg.

A demokratikus állami berendezkedés és jogszabályi környezet kialakításával párhuzamosan a képzési igények és azok belső tartalma is jelentősen átalakult. A nemzetbiztonsági feladatokat érintő jogszabályokban meghatározottak törvényes, szakszerű és hatékony végrehajtása folyamatosan felvetette a nemzetbiztonsági képzések újbóli szükségességét és létjogosultságát.

Itt érdemes megjegyezni, hogy a felsőoktatási keretek között megvalósuló katonai nemzetbiztonsági vonatkozású képzések eltérő szakmai igények mentén fejlődtek (lásd a témakörben készült, konferencián elhangzott előadás írott változatát). Érintett munkatársaik 1998-ig az ún. akadémiai képzésben szereztek egyetemi diplomát, majd már egyfajta közös képzési szakaszként értelmezhető a ZMNE 2008-ig

³³ *Részletesen lásd: Jobst Ágnes – Válogatott bibliográfia a titkos nyomozati eszközök 1945-1990 közötti oktatási anyagaiból In: Csóka F. (főszerk.) – Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából, p. 437-451.*

³⁴ *A Rendőrtiszti Főiskola 2007. február 07-én szenátus által elfogadott Intézményfejlesztési Terve 2007-2011. - http://policetv.hu/RTF_hatalyos/013.2007-2011.Int.fejl_vegleges_07.01.29.pdf*

³⁵ *A Rendőrtiszti Főiskola Küldetésnyilatkozata - <http://www.rtf.hu/kuldetes.html> (letöltve: 2012. 06. 20.)*

tartó egyetemi kiegészítő képzése (katonai vezetői szak nemzetbiztonsági szakirány³⁶), amikor is a katonai szolgálatok munkatársai mellett, már a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, továbbá a rendvédelmi szféra meghatározott szervezeteinek szakemberei is megjelentek. A ZMNE képzése önálló tanszéki keretet 2009-ben kapott³⁷, amikortól már nagyobb szakmai önállósággal formálódhattak az oktatás lehetőségei. A képzési tematikák és mintatantervek összeállítására a ZMNE oktatói állománya, illetve a különböző megrendelő - főként katonai - szervezetek munkatársainak együttműködésében kerülhetett sor.

A nemzetbiztonsági képzést érintően alapképzési és mesterképzési szakok kerültek akkreditálásra, előírt Képzési és Kimeneti Követelményekkel (KKK)³⁸, amelyek sajátos szakmai feladatrendszer alapján formálódtak. Ebben az oktatási és szabályozási környezetben hozott változást a polgári és katonai nemzetbiztonsági irányultságú felsőoktatási képzési lehetőségek terén a 2011. évi CXXXII. törvény, amely a közigazgatási, rendészeti, katonai felsőoktatási tevékenységek mellett már kiterjed a nemzetbiztonsági felsőoktatásra is, vagyis a nemzetbiztonsági ágazat szakembereinek felkészítése érdekében indított nemzetbiztonsági alapképzésre, valamint a hozzá kapcsolódó mesterképzésre, és doktori képzésre.

Mindezek jelentősége a nemzetbiztonsági szféra szempontjából vitathatatlan, hiszen a képzés hatékonyan támogathatja:

- a felsőoktatási képzési rendszerben egyes nemzetbiztonsági feladatok ellátásához szükséges társadalomtudományi, biztonságpolitikai, jogi, hadtudományi, rendészeti, stb. ismeretek megszerzését,
- a felsőoktatásban megszerzett ismeretek - képzésben résztvevőkön keresztül történő - becsatornázását a szervezetek „tudásanyagába”,
- a képzésben résztvevők ismeret- és tudásanyaga szakmai „versenyképességének” fenntartását, folyamatos továbbfejlesztését,
- az ismeretek megszerzésének koncentrált lehetőségét,

³⁶ Dr. Héjja István ezredes – A „Bolognai folyamat” és a nemzetbiztonsági képzés, *Felderítő Szemle*, MK KFH VIII. évf. 4. szám 2009. december

³⁷http://portal.zmne.hu/portal/page?_pageid=34,117010&_dad=portal&schema=PORTAL (letöltve: 2012. 06. 15.)

³⁸Közzétéve: OM 15/2006. (IV.3.) rendeletében - <http://www.kormany.hu/hu/emberieroforrasok-miniszteriuma/felsooktatasi-felelos-allamtitkarsag/hirek/felsooktatasi-alapkepzesi-es-mesterkepzesi-szakok-kepzesi-es-kimeneti-kovetelmenyei> (letöltve: 2013.06.20.)

- és nem utolsó sorban a vonatkozó kapacitások költséghatékony felhasználását.

Fontos megjegyezni, hogy a felsőoktatás rendszerben megvalósuló nemzetbiztonsági képzésnek a bolognai folyamatnak megfelelően átláthatónak és összehasonlíthatónak kell lennie, egymásra épülő, kétciklusú felsőoktatási rendszerben, egységes hallgatói kreditrendszer biztosításával.³⁹ Jelenleg a képzés rendszerét tekintve a nemzetbiztonsági tudományszakhoz tartozó terület képzése egységességét, komplexitását az alapszak, a mesterszak majd a doktori képzés, egymásra épülő folyamata teremti meg. A 2012-ben elvégzett előkészítő munka után a képzési struktúrában a közös (polgári és katonai) nemzetbiztonsági irányok mentén kialakításra kerültek a polgári és katonai specializációk⁴⁰, amelyek a szükséges mértékű differenciált tantárgyi szerkezettel biztosítják a szakmai igényekkel összhangban jelentkező képzési és ismereti sajátosságok jelenlétét.

A közigazgatási, rendészeti és katonai képzési terület jelenlegi 6 féléves nemzetbiztonsági alapképzésének képzési és kimeneti követelménye már tartalmazza a polgári és katonai specializációkat, ahol a képzés célja „nemzetbiztonsági szakértők képzése a speciális rendeltetésű nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint más megrendelők számára, akik korszerű általános és szaktudományi, elméleti és gyakorlati ismeretekkel, továbbá nemzetbiztonsági szakmai, szaktechnikai, jogi, kriminológiai, kriminalisztikai, pszichológiai, informatikai, biztonságpolitikai és idegen nyelvi szaknyelvi ismeretekkel rendelkeznek, továbbá kellő ismerettel a képzés második ciklusban történő folytatásához”.⁴¹

Az alapképzés az általános alapozó ismeretek, majd szakismeretek átadásával alapvetően a nemzetbiztonsági szolgálatok helyének, szerepének, funkcióinak, valamint a nemzetbiztonsági tevékenységre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek az értelmezésére, a különböző szakmai tevékenységek végzésére, döntések előkészítésére és az azokban való közreműködésre készít fel. Mindez kiegészül az informáci-

³⁹ Dr. Héjja István ezredes – A „Bolognai folyamat” és a nemzetbiztonsági képzés, *Felderítő Szemle*, MK KFH VIII. évf. 4. szám 2009. december

⁴⁰ Lásd: *Felsőoktatási alapképzési és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményei*, 2013. május 7 <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktatasi-tervezes-2013-06-25>

⁴¹ *uo.*

ók elemzésére, feldolgozására, hasznosítására, egyedi és összetett szakmai kérdések komplex értékelésére vonatkozó ismeretekkel.

Az ugyanezen a képzési területen megjelenő – 2013-tól szintén specializációkkal rendelkező - 4 féléves nemzetbiztonsági mesterképzési szak képzési célja, „olyan nemzetbiztonsági szakemberek képzése, akik korszerű társadalomtudományi és szakmaspecifikus ismeretek felhasználásával képesek a nemzetbiztonsági szakterület szervezeteiben a munkakörükhöz tartozó követelmények és feladatok eredményes teljesítésére, alkalmasak a szakmai elmélet és módszertan fejlesztésére, a szakmai kultúra és értékrend továbbadására, valamint tanulmányaik doktori képzés keretében való folytatására”⁴². A mesterképzési szakon szerezhető ismeretek, a nemzetbiztonsági-, védelmi-, rendvédelmi és társadalomtudományi elméleti és gyakorlati szakismeretek mellett többek között vezetélméleti és alkalmazott pszichológiai ismeretek, államigazgatási, szakmai jogi ismereteket ölelnek fel.

A felsőoktatásban akkreditált képzések során az oktatott ismeretek elsajátítása, a szakmai tudásanyag rendszerezett befogadása biztosíthatja és felkészítheti a hallgatót arra, hogy később bővítsék az egyre inkább komplexebb kérdéseket kutató-vizsgáló nemzetbiztonsági tudomány szak eredményeit is. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a képzéssel célirányosítani lehet a szakmai feladatok hatékony, magas színvonalú ellátásához szükséges ismeretek megszerzésének útját, és olyan széles látókörű, az egyes szolgálati beosztásokra megfogalmazott követelményeket teljesítő szakemberek kimenetét lehet és kell biztosítani, akik hosszabb távon hozzájárulhatnak a korszerű nemzetbiztonsági tevékenység ellátásához.

A jelenleg akkreditált nemzetbiztonsági képzések nem mérnökképzések, azonban a nemzetbiztonsági szféra sajátos képzési igényeihez kapcsolódó ismeretek átadása érdekében, a tantárgyi programokban hangsúlyosan megjelennek a szükséges műszaki ismeretek is.

Hosszabb távon kitekintve a képzés ciklusait és a várható hallgatói létszámokat figyelembe véve néhány szót kell ejtenünk a képzés létszámáról. Tény, hogy a nemzetbiztonsági / titkos információgyűjtő tevékenység végrehajtásával törvényileg felhatalmazott szervezetek száma korlátos, amely egyfelől behatárolja a képzéssel „érintett” szervezetek körét. Tény az is, hogy a nemzetbiztonsági alap- és mesterképzési szak „zárt” képzésnek tekinthető, vagyis arra csak a polgári vagy katonai nemzetbiztonsági szolgálatok, illetve a titkos információgyűjtésre törvényben felhatalmazott szervezetek állományába tartozó olyan személyek jelentkezhetnek, akiket

⁴² uo.

a beiskolázási jogkörrel rendelkező eljáró vagy vezető az előmeneteli tervek alapján támogat. Mindezekon felül további követelmény a kockázatot nem tartalmazó érvényes „C” típusú nemzetbiztonsági ellenőrzés megléte⁴³. A következő szintet jelentő doktori képzés azonban már sikeres felvételi eljárást követően nyitott, befo-gadva a szegmens tudományos igényű kutatásával és vizsgálatával foglalkozó jelent-kezőket.

A képzés kapacitásai kapcsán az utóbbi évekre visszatekintve, 2011-ben alapkép-zésben nem, csak mesterképzésben indult osztály, 2012-ben pedig a nemzetbizton-sági képzésekre nem hirdettek felvételt. Talán ez is indokolta, hogy mind a 2013., mind a 2014. évi felvételi statisztikai adatok alapján túljelentkezés jellemzi a képzést. Mindezek figyelembevételével azonban az ágazat utánpótlási igényei és szak-mai elképzelései, valamint az ennek mentén évenként megfogalmazódó ágazati képzési igények jelenthetik a felsőoktatási keretek közötti képzés hosszú távú stabil hátterét. Az NKE nemzetbiztonsági képzését és fejlesztését tekintve jelenleg is szá-mos feladat adódik, amelyek közül talán az egyik legfontosabb, a nemzetbiztonsági tananyagok fejlesztésében mutatkozik meg, amely a szféra szerteágazó feladatrend-szere, és a felölelt ismeretanyag összetettsége miatt széleskörű szakmai kitekintést és összefogást igényel.

A képzés fejlesztését segítheti a képzésre jelentkezők előzetes véleményének, motiváltságának megismerése is, amely kapcsán 2013-ban kérdőíves vizsgálat⁴⁴ ké-szült. A válaszadók túlnyomó része (95%) szerint a sikeres végzés és diplomaszerezés erősíteni fogja a pályán való megmaradásukat, amely mellett a már többéves szak-mai tapasztalattal rendelkező felvételizők elhivatottságát jelzi, hogy jelentős részük sikertelen felvételi esetén a következő évben ismételten megpróbál bejutni a szak képzésére (a válaszadók 78%-a jelölte meg).

⁴³ a közigazgatási, rendészeti, katonai és nemzetbiztonsági felsőoktatás vonatkozásában az évenként felvehető hallgatói létszám megállapításával és elosztásával kapcsolatos eljárás részletes szabályairól, a Nemzeti Közsolgálati Egyetemre történő felvétel különös feltételeiről, valamint a külföldi hallgatók Nemzeti Közsolgálati Egyetemre történő felvé-telének, jogállásának és tanulmányainak részletes szabályairól szóló 1/2013. (I. 8.) IM rendelet 12. §-ában foglaltak

⁴⁴ Az NBI munkatársai által összeállított a képzés fejlesztését támogató, önkéntesen ki-töltött (23 db kitöltött kérdőív / nem reprezentatív), személyhez nem köthető, nem azo-nosítható kérdőíves vizsgálat a mesterszakra felvételizők körében, amely a leendő kép-zéssel szembeni egyéni elvárások megismerésére irányult. 2014-ben a kérdőíves vizsgálat szintén lezajlott, azok eredményeinek (58 kitöltött kérdőív a Bsc, és az Msc szakok eseté-ben) feldolgozása folyamatban van.

Fentieket áttekintve látható, hogy új és a nemzetbiztonsági szervezetek számára mindenképpen előremutató lehetőség a 2011. végén létrehozott törvényi változás⁴⁵, amely a rendészettudományi, honvédtiszt és közigazgatási területek mellett külön megjeleníti a felsőoktatási intézményi keretek között megvalósuló nemzetbiztonsági képzést⁴⁶. A törvényi változás nem egyszerűen egy terület képzési igényeinek erőteljesebb becsatornázását jelenti a felsőoktatási keretrendszerbe, hanem talán annak az igénynek a nyomatékosítását is, hogy a nemzetbiztonsági jellegű veszélyekkel és fenyegetésekkel szemben széleskörű ismeretekkel rendelkező szakemberekből álló szolgálatok álljanak szemben. Leszögezhető az is, hogy a nemzetbiztonsági állomány szakmai ismereteinek fejlesztése, a kor színvonalának megfelelő, elméleti és gyakorlati tudás kiszélesítése nem az adott szféra öncélú érdeke, hiszen a szigorú szolgálati kötelmekkel összefüggő, magas szintű szaktudást és jártasságot igénylő feladatokat egyre komplexebb ismeretek birtokában kell az ország és a közösség javára ellátni.

Felhasznált irodalom

1. ÁBTL, A-3851 - Feljegyzés a Szovjetunió Miniszter tanácsa mellett működő Állambiztonsági Bizottság Dzerzsinszkij Főiskoláján tett tanulmányút főiskolai oktatási kérdéseiről, valamint a Szovjetunió Állambiztonsági Főiskoláján szerzett néhány tapasztalatról. RTF
2. BODA József: A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szervezeteknél, Belügyi Szemle 2001/10. szám 59-79. o.
3. Dr. HÉJJA István ezredes – A „Bolognai folyamat” és a nemzetbiztonsági képzés, Felderítő Szemle, MK KFH VIII. évf. 4. szám 2009. december
4. JOBST Ágnes - A titkosszolgálatok tudománya az oktatás és a tananyagok tükrében – 1945 után. In: Csóka F. (főszerk.) – Szakszolgálat Magyarországon, avagy tanulmányok a hírszerzés és titkos adatgyűjtés világából, p. 425.

⁴⁵ a Nemzeti Közszerződési Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXII. törvény 1. § (1) a) bekezdés

⁴⁶ A 3. § alapján a törvény alkalmazásában nemzetbiztonsági felsőoktatás: a nemzetbiztonsági ágazat szakembereinek felkészítése érdekében indított nemzetbiztonsági alapképzési szak, valamint a hozzá kapcsolódó mesterképzési szak.

5. RÉVÉSZ Béla „Az állambiztonsági szervek politológiai kutatásainak kérdéseihez” <http://mek.oszk.hu/02400/02486/02486.pdf> (letöltve: 2013.07.01.)
6. http://www.mab.hu/web/tir/hatarozatok/RTF_091030_plhatH.doc - MAB Intézményi (RTF) akkreditációs jelentés 2008-2009, 2009/8/VII/6. sz. MAB Határozat (letöltve: 2013.07.01.)
7. A Rendőrtiszti Főiskola 2007. február 07-én szenátus által elfogadott Intézményfejlesztési Terve 2007-2011. http://policetv.hu/RTF_hatalyos/013.2007-2011.Int.fejl_vegleges_07.01.29.pdf (letöltve: 2012. 06. 20.)
8. A Rendőrtiszti Főiskola Küldetésnyilatkozata - <http://www.rtf.hu/kuldetes.html> (letöltve: 2012. 06. 20.)
9. http://portal.zmne.hu/portal/page?_pageid=34,117010&_dad=portal&schema=PORTAL (letöltve: 2012. 06. 15.)
10. a Nemzeti Közszerződési Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXII. törvény 1. § (1) a) bekezdés

Az állambiztonsági képzés zárása, a nemzetbiztonsági képzés kezdete 1990-1994-ig

Fialka György
(volt szaktudományi tanszékvezető)

A rendőrtiszti képzés átszervezése első lépéseként 1990 elején utasítást kaptunk az RTF Állambiztonsági Tanszéke felszámolására. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy az oktatott három évfolyam jogi és szolgálati viszonyát az utasítás értelmében rendeznünk kellett.

Az első és másodéves hallgatókat a Bűnügyi Tanszék bűnügyi operatív állományába vezényeltük át, felsőfokú végzettségüket itt szerezték meg. Ez különösebb problémát nem okozott, jelentős tantárgyi azonosság volt oktatott témaköreikben. A harmadéves hallgatókat márciusig államvizsgáztatnunk kellett végzettségük megszerzése érdekében.

1990. március 1-én megalakult a Nemzetbiztonsági Hivatal, és ennek részeként a Kiképző és Oktatási Központ, mely több lépcsőben végül az NBH Tanintézet nevet kapta. Működése első lépcsőjében a létesítmény kialakítása, és berendezése mellett (Menyét utca), az oktatás alapelveinek, elfogadott témaköreinek, és jellegének a megteremtése volt a cél. Az alapelvek elsődlegesen a politikamentesség, a titkosszolgálati tevékenység tartalmi megfogalmazása, és az ellenségkép átértelmezésében rejlettek. Az elkészült többlépcsős oktatási terv alkalmas volt végállapotában a másoddiplomás posztgraduális képzési feladatok ellátására is.

Ennek végrehajtása érdekében a Tanintézetben három tanszék alakult:

1. Szakmai tanszék - melynek feladata a titkosszolgálati elhárító tevékenység feladatainak oktatása, gyakorlatok, szakmai látogatások szervezése, levezetése volt.

2. Szaktudományi tanszék - feladatkörébe a titkosszolgálati tevékenységben alkalmazott tudományágak oktatása tartozott. Ez 14 témakört jelentett. Ide tartoztak a jog szakágai, a pedagógia pszichológiai ismeretanyaga, informatika, számítástechnika, biztonságtechnika tárgyai, a testnevelés, az önvédelem és a közelharc lövészet, tisztii etika témája.

3. Nyelvi tanszék - melynek feladatkörébe, a szolgálat által igényelt összes nyelvképzés belső és külső szervezésű oktatása tartozott.

Nyilván, ahhoz hogy ezeket a feladatokat elláthassuk együttműködési megállapodásokat kellett kötnünk az érintett tanintézetekkel, elsősorban az RTF-el a szakoktatói állomány és a képzési bázis használata érdekében.

Kezdeti útkeresésünk első lépcsőjeként egy 10 hónapos képzést sikerült elindítanunk 25 fő budapesti hallgató számára 1991.02.01-ei indítással. Közben 10 napos vezető képző tanfolyamokat is szerveztünk, az aktuális irányítási feladatok elősegítése érdekében.

Az intézmény folyamatos kontrollok alatt állt, mint például a POFOSZ 2 hetenkénti előadás ellenőrzései, vagy a parlamenti bizottságok látogatásai. Ezek kivétel nélkül tevékenységünk megerősítését segítették elő.

- A Szakszolgálatnál is beindult 350 órában a képzés ez év júniusában, sőt szeptember hóban a levelező képzést is megkezdtük, és folyamatosan végeztük.
- Elkészítettük a NBH többnyelvű szakszótárát. Előkészítettük a középiskolák nemzetbiztonsági oktatására alkalmas szakanyagot.
- Előkészítettük, és megkezdtük a 2 éves oktatási blokkunkat.
- Rendkívül gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatokat alakítottunk ki a német, angol, olasz, izraeli, dél afrikai titkosszolgálatokkal, előadók látogattak hozzánk, illetve mi is kilátogattunk tanintézeteikbe.
- 1992. év elején megkezdtük, belső szolgálati igény alapján 200 fő részére számítógépes kezelői ismeretek oktatását, 1 hetes ciklusokban.
- 1993 évben megyei összevont 2 hetes kihelyezett képzéseket tartottunk vidéki, régiós kollégáink részére.

Össességében elmondható, hogy az elvárásoknak megfelelő arculati és tartalmi új titkosszolgálati képzést indítottunk be, úgy hogy az egyéb képzési szolgálati igényeket is ki tudtuk elégíteni. Gyümölcsöző nemzetközi oktatási kapcsolatokat építettünk, sok külföldi vendég előadó értékes előadásait hallgathattuk meg. Ugyan a másoddiplomás képzést nem tudtuk elintézni, de tartalmában és szolgáltatásaiban értékes képzéseket szerveztünk.

A tudomány az állambiztonság és a nemzetbiztonság szolgálatában⁴⁷

Dr. Boda József

1. Rendészet vagy rendvédelem? Létezik egyáltalán rendészet-tudomány?

Természetesen a Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) megalapítói és tagjai szerint létezik! Virányi Gergely tanulmányában kiáll a rendészettudomány, mint önálló tudományág létrehozás mellett.

„Dacára az olyan véleményeknek, amelyek szerint értelmetlen a rendészettudomány létéről, jogosultságáról vitázni, mert hisz a rendészet kérdéseire a társadalomtudomány általában, de különösen a jogtudomány és a hadtudomány kielégítő és meggyőző válaszokat hivatott és képes adni, igenis szükséges és érdemes időt és energiát fordítani a rendészettudományi elméletre, a kutatásmódszertanra (minta-vétel, megkérdezés, kísérletezés stb.), a statisztikai elemzésre és végül a gyakorlati hasznosítás kérdéseire.”⁴⁸

Szintén ő az, aki megpróbálja meghatározni a rendészettudomány elhelyezkedését a többi tudományághoz képest „A rendészettudomány a társadalomtudományok között foglal helyet, és alapvetően három összetevője – elmélet, kutatásmódszertan, statisztika – különbözteti meg a tárgya körébe tartozó jelenségek, folyamatok, állapotok szakmai vagy éppen hétköznapi megközelítésétől.”⁴⁹

„Olyan interdiszciplináris tudomány, amely a belső biztonság, a köznyugalom, a közrend, közbiztonság megőrzése, szükség esetén védelme és a bűnmegelőzés érdekében magában integrál jogtudományi, közigazgatás-tudományi, hadtudományi, pszichológiai, pedagógia-tudományi és más elemeket is, de mindezeket önálló rendszerbe foglalja, és mindezekkel kiteljesíti a tárgyát képező rendészetet.”⁵⁰

⁴⁷ A tanulmány egyes részei megjelentek az MRTT 10 éves jubileuma kiadványában

⁴⁸ Virányi Gergely: *Gondolatok a rendészettudományhoz*, 37. o. In: Hautznger Zoltán: (szerk.) *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, I. Pécs. 2002.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ Virányi Gergely: *Gondolatok a rendészettudományhoz*, 48. o. In: Hautznger Zoltán: (szerk.) *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, I. Pécs. 2002.

Rendészetről szólva, megkerülhetetlen számunkra Finszter Géza „A rendészet elmélete” című meghatározó jelentőségű műve. „A rendészeti szakképzésben dolgozó pedagógusok és a rendőrséggel foglalkozó kutatók számára hosszabb idő óta megválaszolásra váró kérdés: a társadalomtudományok sorában helye lehet-e egy sajátos tárgykörrel és módszertannal rendelkező rendészeti (rendőri, rendőrségi) diszciplínának, és ha igen, akkor ennek az új tudománynak milyen elméleti és gyakorlati következményeknek kell megfelelnie?”⁵¹ Finszter Géza ezután több mint 200 oldalas, tudományos alaposággal megírt könyvében tárgyalja a rendészet elméletével kapcsolatos kérdéseket.

A Parádi József által alapított és vezetett műhely, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelemtörténeti Tudományos Társaság (SZBMRVTT) álláspontja szerint a rendvédelem, az a fogalom, amely alkalmas a szakterület által művelt diszciplína befogadására. „Megítélésünk szerint a XXI. században elérkeztünk ahhoz a történelmi pillanathoz, amikor indokolttá és lehetővé válik a szakterület szellemi bázisának önálló diszciplínává szerveződése. Véleményünk szerint a szakterület művelőinek és elméleti kutatóinak bátran kell ehhez a kérdéshez nyúlniuk. A tudományok száma soha nem gyarapodott volna, ha elődeink mereven ragaszkodnak a tudomány középkori, vagy akár a XIX. századi felosztásához.”⁵²

Nézzük meg tehát a tényeket! Ezek alapján talán eldönthetjük, melyik szemlélet lehet a helyes!

Magyarország Alaptörvényének 45. cikke a rendőrséget és a nemzetbiztonsági szolgálatokat nevesíti.⁵³ Az Alaptörvény 50. cikk (3) bekezdésében pedig, amely a Megelőző védelmi helyzettel foglalkozik, az alábbiak szerepelnek:

„A Kormányrendeletben a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések

⁵¹ Finszter Géza: *A rendészet elmélete*, 9. o. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2003.

⁵² Parádi József: *Rendvédelem kontra rendészet*, 9. o. In: Hautzinger Zoltán: (szerk.) *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, I. Pécs. 2002.

⁵³ *Magyarország Alaptörvénye*, 45. cikk, (1-2).

hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart.”⁵⁴

Az 1994. évi XXXIV. törvény, a Rendőrségről (továbbiakban Rtv.) 4. § (1) bekezdése szerint: „A Rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv.” A Rtv 4.§. (2)-ja pedig részletezi, hogy mely szervek is tartoznak ide. „A rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegeelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv, valamint a terrorizmust elhárító szerv alkotja.”⁵⁵

A további megértéshez szükséges ismernünk a rendvédelem fogalmát, és tudnunk, hogy a rendőrségen kívül milyen egyéb rendvédelmi szervek léteznek még.

Rendvédelem: (1) A rendvédelmi szerveknek a közrend-közbiztonság védelme fenntartása céljából folytatott tevékenységeinek összessége.⁵⁶

Rendvédelmi szervek: (1) Az állam közigazgatási, belső védelmi ágazataihoz, de eltérő tárcákhoz tartozó, alkotmányos belső rendet szolgáló tevékenységet rendeltetésszerűen végző szervek (Rendőrség, Katasztrófavédelem, Vám-és Pénzügyőrség, büntetés-végrehajtás, Nemzetbiztonsági Szolgálatok) összefoglaló megnevezése.⁵⁷

2003-ban Szabó András akadémikus kezdeményezésére, a Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdasági és Jogtudományi Osztálya befogadta önálló tudományágként a rendészettudományt. Az MTA IX. Osztálya Állam- és Jogtudományi Bizottságának kezdeményezésére megalakult a Rendészeti Albizottság. A rendészet elméleti kutatásának ez a szervezeti formája először 2007-ben, néhai Szabó András akadémikus kezdeményezésére jött létre. Első elnöke prof. Dr. Korinek László akadémiai levelező tag volt. A Magyar Tudományos Akadémia 2011-ben végrehajtott reformja tette szükségessé az albizottsági formában történt újjászervezést.⁵⁸

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) 2012-es megalakulásával létrejött az NKE Rendészettudományi Kara és megkezdődött a Rendészettudományi Doktori Iskola létrehozása, viszont az Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájának keretein belül 2003-tól létezik a „Nemzetbiztonság és rendvédelem” mint kutatási terület.

A Országos Doktori Tanács honlapján, a társadalomtudományok tudományterületén belül, nevesíti a rendészettudományt, mint tudományágot, de a doktori iskolák között még nem szerepel az adatbázisban!⁵⁹

⁵⁴ Magyarország Alaptörvénye, 50. cikk (3).

⁵⁵ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 4.§ 1-2 bekezdés.

⁵⁶: Rendészeti szószedet, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2008. 310 o.

⁵⁷ Rendészeti szószedet, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2008. 310 o

⁵⁸ <http://www.bm-tt.hu/rab/index.html>; Letöltve: 2014. 03. 30.

⁵⁹ <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=117>; Letöltve: 2014. 03. 30.

Ami következtetés levonható az előző oldalakon bemutatott irányzatok kapcsán, az lehet, hogy továbbra sincs tiszta képünk.

Jogszabályainkban a rendvédelem kifejezés bukkan fel újra és újra, és ezt az álláspontot képviseli a SZBMRVTT, míg a NKE vezetői és a MRTT tagjai a rendészettudomány, mint önálló tudományág létrehozásán fáradoznak, közben pedig a rendvédelmi szervek tagjai elsősorban az NKE két hadtudományi doktori iskoláján szerzik meg tudományos címeiket.

Következő kérdésünk akkor, az lehet, hogy hová is soroljuk be azt a tudományos tevékenységet, amelyet a korábbi állambiztonsági szervezetek és a jelenlegi nemzetbiztonsági szervek kutatói művelnek?

2. Az állambiztonság és a tudomány

Induljunk ki itt is a fogalmakból.

Az Állambiztonsági értelmező szótár a BM Könyvkiadónál 1980-ben jelent meg. A kötetet Gergely Attila szerkesztette, amely akkor természetesen szigorúan titkos kézikönyv volt és az állambiztonsági területen dolgozók számára foglalta össze címszavakban mindazt, amit a korszak titkosrendőreinek tudniuk kellett.

„Állambiztonság: az állam biztonsága olyan – a külső és a belső körülmények által determinált – állapot, amelyben az adott állam zavaroktól mentesen, a teljes szuverenitás alapján gyakorolhatja funkcióit.

Állambiztonsági szolgálat: a felszabadulás után az Ideiglenes Nemzeti Kormány a 13/1945. számú rendeletével hozta létre a demokratikus rendőrséget. Ennek keretében alakultak meg a politikai rendészeti osztályok az ellenséggel vívott harcra. 1949-53 között a Minisztertanács mellett működő Államvédelmi Hatóságként tevékenykedett. 1953-56 között az egységes Belügyminisztérium részeként szerveződött át.

Az 1956. évi ellenforradalmi események után rövid ideig a Politikai Nyomozó Főosztály szervezésében vett részt az ellenforradalom leverésében. 1957 óta a Belügyminisztérium integrált részeként – mint állambiztonsági szolgálat – teljesíti feladatát.”⁶⁰

1945 után az állambiztonsági képzés a rendőrképzés részét képezte. Ilyen irányú javaslattal élt Rajk László belügyminiszter is 1946-os egy szervezendő Rendőr Aka-

⁶⁰ <http://hvg.hu/itthon/20050225allambiztonsag>; Letöltve: 2014. 04. 05.

démiáról szóló javaslatában. „A negyedik évben külön kiképzést kapnak azok, akik az Őrszemélyzet tisztjei lesznek és külön kiképzést, akik a politikai rendészeti tevékenységet végeznék.”⁶¹ 1945 és 1951 között csak különböző gyorstalpaló tanfolyamokon oktatták az államvédelmi állományt. Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) megalakulása után az ÁVH Tanulmányi Osztálya tervezete, szervezte, irányította az állomány képzését és a tananyagok kidolgozását. A képzés a Dzerzsinszkij Tiszti Iskolán (1951) és a Szovjetunióban folyt. 1958-ban a BM Idegennyelvi Főiskola megalakításával elindult a külső állambiztonsági vonal szakembereinek három éves képzése. Egy évvel később pedig (1959-ben) pedig kétéves Rendőrtiszti Akadémia kezdte meg működését.

A BM-ben már az 1950-es évek elején igény jelentkezett a tapasztalatok közre adására, tudományos igényű művek készítésére. Ennek irányítója és összefogója a BM Tanulmányi és Módszertani Osztály volt, színtere pedig az 1953-ban alapított Rendőrségi Szemle, amely 1962-től Belügyi Szemle lett. Kísérletek voltak az állambiztonsági területen is hasonló tudományos periodikák megjelentetésére, mint például az „Államvédelmi Szemle” és az „Elhárítás” című folyóiratok.⁶²

Álljon itt egy érdekes idézet a Belügyi Szemle 1973/1 számából: „A Belügyminisztérium különféle szervei hosszabb, rövidebb ideje folytatnak tudományos vagy ilyen igényű kutató, elemző munkát, amit – eredményekben is kifejezésre jutó – fokozatos fejlődés jellemez. Eredményeket elsősorban a műszaki-technikai és a természet-tudományi területeken értünk el. Nem véletlenül, mert e tudományterületek kutatását, fejlesztését részben vagy egészében intézményesített (főhivatású) szervek végezték. Ezekben a bázisokon jelenleg is tervszerű munka folyik.

Lassúbb ütemben haladt – a belügyi munkával közvetlenül összefüggő – társadalomtudományok művelése, bár e vonatkozásban is vannak eredményeink.”⁶³

Az 1970. május 8-i ülésén döntött a BM Kollégiuma a Rendőrtiszti Főiskola (RTF) létrehozásáról, és a belügyi tudományos munka központi szervezéséről és irányításáról. Az RTF-n a bűnügyi, közbiztonsági, igazgatásrendészeti, büntetés-végrehajtási

⁶¹ Rajk László összefoglaló jelentése a Magyar Államrendőrség szervezési, személyi és felszerelési kérdéseiről, valamint az állam-rendőrség és a pártszervezet viszonyáról. Tárnyalta az MKP Központi Vezetőség Titkársága 1946. július 21-i ülése. Idézi: Kozáry Andrea: *A Rendőrákadémia létrehozása és működése 1947-1948-ban*. In: Gyarmati György (szerk.): *A Történelmi Hivatal évkönyve. Trezor I. TH., Bp., 1999. 190. o.*

⁶² BM KI Dokumentációs Osztály Iratai A-1093

⁶³ A Belügyminisztérium tudománypolitikájának kérdései Dr. Szalma László r. alezredes az állam- és jogtudományok kandidátusa Társadalom és tudomány rovat, 18. o. Deák József doktorandusz hallgató levéltári munkája alapján.

képzés mellett megszervezésre került az állambiztonsági tisztek egységes képzése is. Az állambiztonsági tanszék feladata olyan állambiztonsági operatív tisztek felsőfokú képzése lett, akik a végzés után bármely elhárító tiszti munkakörben alkalmazhatóak voltak. Az ÁB tanszék munkájának köszönhetően az 1980-as évek közepére összeállt az állambiztonsági tanszék dokumentumtára, amely az állambiztonsági tanulmányok, külföldi anyagok fordításai mellett a tanszéki szakdolgozatokat is tartalmazta, valamint összeállították a főiskola nyílt könyvtárában található állambiztonsági vonatkozású irodalmi művek bibliográfiáját is.⁶⁴

1973-ban értékelte a III/IV. (Katonai Elhárító) Csoportfőnökség a tudományos kutatás helyzetét: „Az utóbbi időben észrevehetően fejlődött a belügyi állomány publikációs tevékenysége. Mintegy 300 főre tehető azok száma, akik az utóbbi 10 évben 5 vagy ennél több esetben jelentkeztek önálló tanulmánnyal, cikkel, vagy társszerzőként írtak tan- vagy kézikönyvet.”⁶⁵

A fentiek ellenére megállapíthatjuk, hogy az állambiztonsági területen rendszer és következetes tudományos munkáról egészen az 1980-as évekig nem beszélhetünk, bár néhányan szereztek tudományos fokozatot, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen (Nagy József- 1968⁶⁶, Hári Károly -1975⁶⁷).

A korabeli dokumentumokból az derül ki, hogy elsősorban a III/II –es (Kérelmehárító), a III/IV-es (Katonai Elhárító) Csoportfőnökség és a III/V-ös (Technikai) Csoportfőnökség, azon belül is a Szakértői Intézet tisztjei körében folyt tudományos munka. Többen szereztek tudományos fokozatot a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állambiztonsági Bizottság Dzerzsinszkij Főiskoláján (Stefán Géza - 1986, Peredi Rezső - 1988), a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Politikai Főiskoláján (Dankó László - 1983), sőt Huszár Jenő (III/V-ös (Technikai) Csoportfőnökség, Szakértői Intézet) 1980-ban az MTA doktori címet is megkapta.

⁶⁴ Révész Béla: *A TITOK MINT POLITIKA, A TITKOSSZOLGÁLATOK POLITOLÓGIAI KUTATÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI*, <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/eforras/tananyag/polit/abjegyzet.pdf>, Letöltve: 2014. 04. 05.

⁶⁵ Matuska Béla r. ezredes (a Csoportfőnökség 1973. Október 18-i taggyűlésén elmondott) előadása a BM III/IV Csoportfőnökségnél folyó tudományos kutatás helyzetéről 15.o. (61-247/75) (ÁBTL 4.1. A-3448) Deák József doktorandusz levéltári munkája alapján.

⁶⁶http://www.utolag.com/ilkei/Ugynok/BM_III_II_csoporfonokseg_kemelharitas.htm#nagy_j; Letöltve: 2014. 04. 05.

⁶⁷http://www.utolag.com/ilkei/Ugynok/BM_III_II_csoporfonokseg_kemelharitas.htm#hari; Letöltve: 2014. 04. 05.

Néhány példa az állambiztonsági területen készült tudományos munkák közül:

- Huszár Jenő: A fényelnyelés megakadályozása diffúziószűrő rendszerekben. Kandidátusi értekezés, 1969
- Dr. Kiss Lajos: A kézírások szakértői vizsgálata a büntetőeljárásban. I.-II.-III. kötet Kandidátusi értekezés 1971.
- Hornyák István: Szenzibilizált lumineszcencia analitikai alkalmazása és felhasználása speciális feladatok megoldására. Kandidátusi értekezés 1976.
- Szegő Péter: Adatok a papír-nyomdafesték kölcsönhatáshoz, laboratóriumi próbanyomó berendezés alkalmazása a biztonsági nyomtatásban. Kandidátusi értekezés 1979.
- Huszár Jenő: A papírlap egyenetlenségei és kapcsolatuk a papírtulajdonságokkal. MTA Doktori értekezés 1980.
- Simon József A spektrálszenzibilizáció tanulmányozása és felhasználása speciális feladatok megoldására. Kandidátusi értekezés 1980.
- Opál Sándor: Az USA II. vhb. utáni antikommunista lélektani hadviselése módszertani törvényszerűségeinek hasznosítása az ÁB-szolgálatok módszereinek fejlesztésében. Kandidátusi disszertáció 1980.
- Matus János: Az USA speciális szolgálati és külföldi felforgató központok ideológiai diverziója a MNK ellen és az AB szervek ideológiai diverzió elleni harcának néhány kérdése. Kandidátusi értekezés, 1981.
- Karmacsi Árpád: Speciális papírok tanulmányozása emissziós színkép-elemzéssel és elektronsugaras mikroanalízissel. Kandidátusi értekezés 1983.
- Finszter Géza: Az állam elleni bűncselekmények kriminológiája. (összeesküvések és kémkedések 1949-1983.) Kandidátusi értekezés, 1983.
- Pais Károly: Szerves anyagok nemvizes közegű szuszpenzióinak előállítás, tanulmányozása és felhasználása speciális feladatok megoldására. Kandidátusi értekezés 1984.
- Aleva György: A hírszerző hálózat szervezésének és foglalkoztatásának kérdései a magyar külpolitikai újságírók körében. Kandidátusi értekezés 1986.
- Székelyhidi Lajos: Szubsztituált benzofenonok előállítása, lumineszcencia tulajdonságaik tanulmányozása és felhasználása speciális feladatok megoldására. Kandidátusi értekezés 1986.

- Hevesi Tóth Ferenc: Vizsgálatok a papíröregedés témakörében, különös tekintettel a termikus módszerekre. Kandidátusi értekezés 1986.
- Jónás Endre: Az állam biztonságának elvi kérdései, összefüggése a bűn-megelőzés integrált rendszerével. Doktori disszertáció, 1987.
- Kőszegvári Tibor: Az ellenség diverziós erői és az általuk szervezett ellenforradalmi gerilla-bandák elleni fegyveres harc problémái a hadműveleti területen és a hátszágban. Doktori értekezés, 1988.
- Csonka Albert: Elektrosztatikus nyomkimutatás. Egyetemi doktori értekezés 1988.
- Tóth Judit: A BM-ben folyó agitációs és propagandamunka főbb elvi, politikai kérdései 1944 decemberétől 1962-ig. Doktori disszertáció, 1988.⁶⁸

A nyolcvanas évek közepére a BM vezetése is érzékelte a kutatási és tudományos területen történő lemaradást és ezért intézkedett is annak korszerűsítésére:

„4. A belügyi oktatás tartalmának korszerűsítését a tudományos és technikai fejlődés követelményeivel összhangban, a belügyi szolgálati és szakszolgálati ágak aktív, felelős részvételével, az államigazgatási szervek a bíróságok, az ügyészségek segítségét igényelve kell végrehajtani. Az általános szolgálati ismeretek magas színvonalú oktatása mellett növelni kell az egyes beosztások ellátásához elengedhetetlen speciális ismeretek arányát.”⁶⁹

Még ugyanazon a napon (1986. 11. 19.) a belügyminiszter-helyettes kiadta intézkedését a BM parancs végrehajtására:

„15. A Minisztertanácsnál kezdeményezni kell a Rendőrtiszti Főiskola egyetemi (akadémiai) szintre történő fejlesztését.

16. A Rendőrtiszti Főiskola a felsőfokú szakmai végzettségen túl, felsőfokú politikai végzettséget, valamint angol, német, orosz nyelvek egyikéből a középfokú nyelv-vizsga letételének lehetőségét biztosítsa... A képzés időtartama nappali és levelező tagozaton egyaránt négy év legyen...

17. Az egyetemi szintű rendőrtisztképző intézményekbe a jelentkezés és a felvétel rendszerét ki kell dolgozni. A felvételi vizsgák követelményrendszere egyezzen meg az egyetemi állam- és jogtudományi karon alkalmazottakkal, és foglalja magába

⁶⁸ Révész Béla: *A titok mint politika, a titkosszolgálatok politológiai kutatásának lehetőségei*, <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/eforras/tananyag/polit/abjegyzet.pdf>, Letöltve: 2014. 04. 05.

⁶⁹ *A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 29/1986. számú Parancsa Budapest, 1986. évi November hó 19-én, 1. o. (ÁBTL 4.2.(1.sor) 10-22/29/1986)*

a pályaalkalmassági követelményeket is. A szolgálati területek (különösen az állambiztonsági szolgálat) érdekeit és igényeit a felvételi feltételek kiírásánál figyelembe kell venni.”⁷⁰

A részletek iránt érdeklődő megtalálhatja a BM szervek kutatói által készített tudományos munkák jegyzékét a következő tanulmányban: „A belügyi tudományos tanulmányok és cikkek válogatott bibliográfiája (1974-1983).” Szerk. Újhelyi Gabriella. BM Könyvkiadó, 1984, 138.o.; Kiegészítése: Belügyi Dolgozók doktori disszertációi (1959-1984.) BM Tudományszervezési Osztály, 1985. 25.o. TH Könyvtár 33/1567.

A katonai felderítők (hírszerzők) képzése az 1960-as évektől a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (ZMK) és a Magyar Néphadsereg Vezérkara (MNVK) 2. Csoportfőnökség együttműködése keretében valósult meg. Az 1974/75-ös tanévtől a képzés az úgynevezett „D” Akadémia keretei között folyt. A teljesen kihelyezett három éves képzést az 1988/89-es évvel kezdték meg.⁷¹

3. Tudományos és kutató munka a nemzetbiztonsági szolgálatoknál

A rendszerváltás egyenes következménye volt az Állambiztonsági Főcsoportfőnökség (ÁB FCSF) megszüntetése, és új nemzetbiztonsági szolgálatok létrehozása. Ennek eredményeként a kilencvenes évek elején pedig megszűnt az állambiztonsági képzés is a RTF-en. Ezzel szinte teljesen eltűnt az a tudományos háttér, amely a szolgálatok kutatói, a tudományos munka iránt érdeklődő szakemberek támogatását volt hivatott segíteni. A volt ÁB tanszék által összegyűjtött tudományos könyvtár, dokumentumtár részben megsemmisült, részben az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában még megtalálható.

Nézzük meg itt is először a fogalmakat:
Nemzetbiztonság:

⁷⁰ *A Magyar Népköztársaság Belügyminiszter-helyettesének 11/1986. Számú intézkedése a Belügyminisztérium szervei hivatásos állománya oktatásának korszerűsítéséről szóló 29/1986. számú belügyminiszteri parancs végrehajtásáról, 7-8. o. Budapest, 1986. évi november hó 19-én*

⁷¹ *Héjja István: Az MK Katonai Felderítő Hivatal és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem együttműködés 1960-2008. 301. o. In: Vass Jenő Sándor (szerk.): A magyar katonai felderítés és hírszerzés története, Szöveggyűjtemény, Bp. 2010.*

- (1) Olyan –külső és belső körülmények által determinált – állapot, amelyben az adott állam zavartalanul, a teljes szuverenitás alapján gyakorolhatja funkcióit.
- (2) Adott társadalmi rendszer alapja és felépítménye, összességében az államrend egésze stabilitásának, zavartalanságának megléte.
- (3) Egy adott ország határain belül található valamennyi anyagi és humán jellegű értékek fenyegető támadástól történő összefogott, többirányú megvédése illetve ezek érvényesülése a határon belül és azon kívüli tevékenységgel.
- (4) Adott nemzet azon képessége, hogy megvédje nemzeti értékeit, érdekeit minden külső és belső fenyegetés ellen.
- (5) Adott ország (nemzet) szuverenitásának, alkotmányos rendjének, biztonsági érdekeinek titkosszolgálati eszközökkel fenntartott, támogatott külső és belső veszélyektől, fenyegetettségektől mentes állapota.⁷²

A Belügyminisztérium hivatalos honlapján nemzetbiztonság címszó alatt az alábbi fogalom meghatározást találhatjuk:

„A nemzetbiztonság egy adott állam szuverenitásának és alkotmányos rendjének biztonságát jelenti. Komplex kategória, amely nemcsak a katonai, de a politikai, gazdasági társadalmi, emberjogi, környezeti és informatikai biztonságot is magában foglalja, szorosan összefügg az adott állam szűkebb és tágabb környezete, valamint szövetségei biztonságával.”⁷³

Hazánkban jelenleg négy nemzetbiztonsági szolgálat működik:

- Alkotmányvédelmi Hivatal
- Információs Hivatal
- Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat
- Nemzetbiztonsági Szakszolgálat.

A fogalmak tisztázása után tekintsük át a nemzetbiztonsági területen ma fellelhető tudományos tevékenységet:

Minisztériumi szinten azt látjuk, hogy működik a Belügyi Tudományos Tanács. A belügyi tudományos munka olyan kutató, alkotó, tudományszervező tevékenység, amely a rendészettudomány valamennyi területére kiterjed. Célja az ágazatban létrehozott tudományos értékek feltárásának elősegítése, a tudományos eredmények

⁷² Magyar Rendészettudományi Társaság: Rendészeti szószedet, Bp. 2008. 276-277.p.

⁷³ <http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/>; Letöltve? 2014. 04. 05..

gyakorlatban történő alkalmazásának előmozdítása, továbbá a rendészettudomány tudomány-rendszeri helyének, szerepének erősítése, valamint tárcaszintű koncentrációja.⁷⁴ Ezen kívül 2011 óta valamennyi BM szervnél működnek a tudományos tanácsok. A BM szintű tudományos eredmények publikálásához 1953-tól a Belügyi Szemle című folyóirat áll rendelkezésre. A lap a társadalmi devianciák, valamint a közbiztonság és a rendészet kérdéseit kriminológiai, kriminál-szociológiai, büntetőjogi, rendészeti szempontból elemző, értékelő tanulmányokat közöl.⁷⁵ A BM háttérintézményeként működik a BM Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság (BM OKTF), amelynek alapfeladatát képezi a BM rendészettel összefüggő tudományszervezési feladatainak végzése. Ezt a feladatot a Főigazgatóságon belül elsősorban a Tudományszervezési Osztály végzi. A BM OKTF egy internetes folyóiratot is alapított "Rendvédelem" címmel. A *RENDVÉDELEM internetes folyóirat* kiadásának elsődleges célja, hogy publikációs felületet teremtsen a rendvédelmi szakterület hazai kutatóinak, elméleti és gyakorlati művelőinek, oktatóinak, a rendvédelmi felsőoktatás hallgatóinak a rendvédelemhez kapcsolódó legújabb eredményeik minél szélesebb körben történő megismerhetősége érdekében.⁷⁶

A MK Katonai Felderítő Hivatal munkatársai részére a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemmel (ZMNE) zajló együttműködés kereti között 1997-ig különböző formában folytatódott a főiskolai, egyetemi szintű képzés. 2002 és 2008 között pedig öt osztályban végeztek felderítő tisztek. A képzések a MK Katonai Biztonsági Hivatalával közösen kerültek végrehajtásra.⁷⁷

Egészen 2005-ig viszont nem folyt állami iskolarendszerbe illeszkedő szervezett-szerű nemzetbiztonsági oktatás a szolgálatok tagjai számára. A 2005/2006-os tanévben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen indult meg már a bolognai folyamat szerint akkreditált nemzetbiztonsági képzés. „2005-től 2009-ig Nemzetbiztonsági Szakcsoport, 2009. szeptembertől 2012. február 1-ig Nemzetbiztonsági Tanszék, 2012. február 1. óta Nemzetbiztonsági Intézet néven működik a nemzetbiztonsági

⁷⁴ <http://www.bm-tt.hu/koszont.html>; Letöltve: 2014. 04. 06.

⁷⁵ http://www.rvki.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=129&Itemid=128; Letöltve? 2014. 04.06.

⁷⁶ http://www.rvki.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=99; Letöltve: 2014. 04. 06.

⁷⁷ Héjja István: *Az MK Katonai Felderítő Hivatal és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem együttműködés 1960-2008.* 302. o. In: Vass Jenő Sándor (szerk.): *A magyar katonai felderítés és hírszerzés története, Szöveggyűjtemény, Bp. 2010.*

oktatás központi intézménye.”⁷⁸ Jelenleg a Nemzeti Közszerológati Egyetemen (NKE), a Nemzetbiztonsági Intézetben belül működik a Katonai és Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék, ahol a katonai és polgári nemzetbiztonsági specializáció keretein belül, alap és mester szakokon folyik az oktatás, a szolgáltatók tagjai számára. A tudományos munka támogatására, a doktoranduszok és a szakterület kutatói számára a NBI 2013. szeptember 1-vel egy elektronikus folyóiratot alapított „Nemzetbiztonsági Szemle” címen. A folyóirat célja a nemzetbiztonsági szféra tudományos kérdéseinek, szakmaiságának képviselése, és olyan fórum létrehozása, amely összhangban az egyetem létrehozásakor megfogalmazott gondolatokkal, teret biztosít a szakemberek, oktatók, kutatók és hallgatók tudományos értékű eredményei bemutatásának. Eddig két száma jelent meg a szemlének.

Bűnügyi szolgáltató ismereteket (bűnügyi hírszerzést és titkos információgyűjtést) oktatnak még az NKE Rendészettudományi Karának (RTK) Bűnüldözési és Gazdaságvédelmi Tanszékén. Az NKE RTK szakmai tudományos folyóirata pedig a 2000. óta működő „Magyar Rendészet”.

A Honvédelmi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatában a tudományos munkával kapcsolatban a miniszter részére az alábbiak szerepelnek:

(115) Meghatározza a hadtudományi kutatás-fejlesztés főbb irányait, a tudományos kutatások irányításával összefüggő hatásköröket, a kutatások tervezésével kapcsolatos követelményeket. Szabályozza a Magyar Honvédség szervezeteinél folyó tudományos munka rendjét, a tudományos kutatások támogatását.

(116) Meghatározza a Magyar Honvédségnél folyó oktatási, képzési, továbbképzési, tudomány-, illetve pályázatszervezői tevékenység irányításával kapcsolatos feladatokat.⁷⁹

A NKE-n jelenleg három doktori iskola is működik, a hadtudományi, a katonai műszaki és a közigazgatás-tudományi. A Hadtudományi Doktori Iskolán belül választható a Nemzetbiztonság és rendvédelem kutatási terület, ahol 2003 óta 8 fő szerzett tudományos (PhD) fokozatot valamilyen nemzetbiztonsági területet érintő disszertációval.

⁷⁸ Rácz Lajos–Bebesi Zoltán:

http://mhtt.eu/hadtudomany/2013_e_Racz_Lajos_Bebesi_Zoltan.pdf

Letöltve: 2014. 01. 26.

⁷⁹ http://www.kormany.hu/download/6/29/60000/HM_SZMSZ_m%C3%B3d_egysszerk_hatalyos_2011nov26.pdf; Letöltve: 2014. 04. 06.

Tekintsük át a Hadtudományi Doktori Iskola kutatási területenként meghirdetett kutatási témáit a 2013/2014. tanévre, elsősorban a nemzetbiztonsággal foglalkozó terület vonatkozásában:

Nemzetbiztonság és rendvédelem kutatási terület

Szakvezető: Dr. habil. Varga János főiskolai tanár, PhD

1. A magyar nemzetbiztonsági intézményrendszer stratégiai szintű vizsgálata: a szolgálatok működési feltételeiben, feladataiban, szervezésében, eszközrendszerében, tevékenységében, vezetésében, irányításában, felügyeletében, ellenőrzésében és együttműködésében bekövetkezett változások elemzése és értékelése, az elődszervezetek története.

Témavezetők: Dr. Boda József egyetemi docens, PhD,
Dr. Héjja István, CSc

2. A nemzetbiztonsági szemléletű elemzés-értékelés elméleti kérdései és gyakorlati módszertana.

Témavezető: Dr. habil. Kis-Benedek József egyetemi docens, PhD

3. A nemzetbiztonsági szolgálatok szerepvállalása és együttműködése a NATO és az EU előtt álló kihívások kezelésében. A Szövetség és az Unió felderítő-információs rendszere.

Témavezető: Dr. Tömösváry Zsigmond c. egyetemi docens, PhD

4. A nemzetbiztonsági célú titkos információgyűjtés elvei és szektor-specifikus (katonai/ polgári hírszerzés, elhárítás, alkotmányvédelem) sajátosságai.

Témavezető: Dr. habil. Kis-Benedek József egyetemi docens, PhD

5. Válságkörzetek elemzése Magyarország nemzetbiztonsága tükrében.

Témavezetők: Dr. Héjja István, CSc,
Dr. Szilvágyi Tibor, PhD

6. A nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai a nemzetközi válságkezelésben és a békeműveletek támogatásában.

Témavezetők: Dr. Boda József egyetemi docens, PhD,
Dr. habil. Kis-Benedek József egyetemi docens, PhD

7. A titkos információgyűjtés és adatszerzés technikai biztosítása a nemzetbiztonsági és rendvédelmi szervek számára.

Témavezető: Dr. Boda József egyetemi docens, PhD.

38. A nemzetbiztonsági szolgálatok és egyéb titkos információgyűjtést végző szervezetek sajátos tevékenységei

Témavezető: Dr. Héjja István CSc

53. A nemzetbiztonsági szolgálatok működése a demokratikus jogállamok keretei között

Témavezető: Dr. Simicskó István főiskolai docens, PhD⁸⁰

Megállapíthatjuk tehát a fenti felsorolást elemezve, hogy adottak a lehetőségek a nemzetbiztonsági témával tudományos alapon foglalkozni kívánó kutatók számára a tudományos fokozat szerzéshez.

Tanulmányozva a felsőoktatási kínálatot ugyanakkor azt a következtetést is levonhatjuk, hogy megjelentek a nemzetbiztonsági képzések a polgári egyetemeken és főiskolákon. A Zsigmond Király Főiskolán (ZSKF) nemzetbiztonság és biztonságpolitika szakirány működik. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen gazdasági, üzleti, információ-(hír)szerzést oktatnak, a Budapesti Corvinus Egyetemen pedig nemzetbiztonsági ismeretek, diplomácia és hírszerzés témáiban lehet ismereteket szerezni.

A katonai nemzetbiztonsági szolgálatoknál, a kutatás és a tudományos munka elősegítése érdekében tudományos tanácsokat hoztak létre, és léteznek a tudományos közlésekhez elengedhetetlen kiadványok, úgymint a Katonai Felderítő Hivatal (KFH) által 2002-ben alapított Felderítő Szemle, és a Katonai Biztonsági Hivatal (KBH) által létesített Szakmai Szemle, melyek a két szolgálat összevonása után is megmaradtak.

A honvédelmi miniszter a KBH-t 1999-ben, a KFH-t 2002. 11. 01-vel (tudományos) kutatóhellyé nyilvánította. A KFH-nál korábban működő Tudományos Tanács hatékony munkája eredményeként tudható be, hogy 2002 és 2010 között tíz fő szerzett a hivatal állományából tudományos (PhD) fokozatot.⁸¹ Hasonló egyébként az arány a KBH-nál és a két szolgálat összevonása után újjá alakult tanács esetében is.

⁸⁰ http://hkk.uni-nke.hu/uploads/media_items/meghirdetett-kutatasi-temak-a-2013-2014-es-tanevre.original.doc; Letöltve: 2014. 04. 06.

⁸¹ Sallai Imre: *Tájékoztató a MK KFH Tudományos Tanácsának a hadtudományi és a katonai műszaki PhD képzés támogatása érdekében végzett tevékenységéről (2002-2010)*, 313-315. o. In: Vass Jenő Sándor (szerk.): *A magyar katonai felderítés és hírszerzés története, Szöveggyűjtemény, Bp. 2010.*

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok vonatkozásában azt láthatjuk, hogy Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál (NBSZ) és elődszervezeteinél már az 1960-as évek végétől intenzív kutatói tevékenység és tudományos munka folyt, amely az előző fejezetben részletesen ismertetésre került. Ezek a kutatások, és tudományos munkák akkor még elsősorban a Szakértői Intézetben zajlottak. A rendszerváltást követően ez a munka folytatódott.

Lássunk itt néhány példát az ezen időszakban készült tudományos munkákra:

- Hazai Lászlóné: Papíröregedés jelenségeinek felhasználása a spektroszkópiai azonosító vizsgálatokhoz. Egyetemi doktori értekezés 1991.
- Lapat Attila: Robbanóanyag-analitikai vizsgálati módszerek alkalmazása az igazságügyi szakértői munkában, szerepük a robbanóanyaggal elkövetett bűncselekmények felderítésében. Doktori (Phd) értekezés 2002.
- Zalai Noémi: A humanerőforrás-gazdálkodás kérdéseinek vizsgálata a nemzetbiztonsági szolgálatoknál, Doktori (Phd) értekezés 2012.

Az NBSZ Tudományos Tanácsa 2010 decemberében jött létre, azzal a céllal, hogy egyrészt megpróbálja a tudomány eredményeit közel hozni a napi élet szükségleteihez, másrészt a gyakorlatban megszerzett tudást a tudományos kutatók számára elérhetővé tenni. 2011-től egy tudományos folyóiratot is elindított az NBSZ „Tudományos Szemle” címmel. Az NBSZ TT-a, megalakulása óta évente egy-két nemzetközi és három-négy hazai szakmai konferenciát szervezett és egy tucatnyi szakmatörténeti, szakmai kiadványt adott ki. 2010-ben 4 fő rendelkezett a Szakszolgálatnál tudományos fokozattal, amely mára 11 főre bővült és ma 13 fő tanul valamelyik egyetem doktori iskolájában.

Az Alkotmányvédelmi Hivatal Tudományos Tanácsa 2012-ben alakult meg, és még abban az évben, pszichológiai témában sikeres konferenciát szerveztek.⁸²

Az állambiztonsági múlt tudományos feltárásában elvülhetetlen érdemei vannak az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának és elődszervezetének a Történeti Hivatalnak. Ez az a terület, ahol a legtöbb tudományos színvonalon készült művet találhatjuk. A levéltár egy internetes folyóiratot is működtet „Betekintő” címmel, ahol az időszerű kutatási eredményeket publikálják.

A tudományos munkával hivatalból foglalkozó szervezetek mellett léteznek olyan társadalmi szervezetek, amelyek abból a célból jöttek létre, hogy az adott szakma

⁸² Regényi Kund: *Tudományosság, mint új kihívás az Alkotmányvédelmi Hivatal számára*, 91. o. In: *Hadtudomány 2013/1-2 szám*.

tudományos művelői számára nyújtsanak szervezeti és pénzügyi támogatást. Közöttük akad néhány olyan is, amely a nemzetbiztonsági kutatásokat is támogatja.

Talán a legrégebbi hagyományokkal a Magyar Hadtudományi Társaság rendelkezik. „A Magyar Hadtudományi Társaságot (MHTT) a hadtudomány művelésében élenjáró és iránta érdeklődő személyek 1990-ben alapították azzal a céllal, hogy összefogja e tudományterület szakembereinek tevékenységét. Az MHTT célja a magyar hadtudomány fejlődésének elősegítése, tagjainak érdekképviselése, továbbá a Magyar Tudományos Akadémia által 1883-ban létrehozott Hadtudományi Bizottság szellemi örökségének a felvállalása. A Társaság egy, a tudományos kutatók körében elismert és népszerű folyóiratot is működtet „Hadtudomány” néven. A MHTT—n belül működik egy Nemzetbiztonsági Szakosztály is.”⁸³

A következő szervezetről már a tanulmány elején említést tettem. Ez a Magyar Rendészettudományi Társaság, amely 2004. május 24-én 116 alapító taggal alakult meg.

A Társaság célja

- a rendészettudománnyal és a rendészettel kapcsolatos tudományos ismeretek fejlesztése, az egyes rendészeti problémák tudományos vizsgálata;
- a rendészettel összefüggő és más kapcsolódó szakterületek iránt érdeklődő, azokkal tudományos igénnyel foglalkozó vagy foglalkozni kívánó állampolgárok összefogása, a rendészettudomány fejlődésének szolgálata, a tudományos eredmények gyakorlati alkalmazásának segítése;
- megfelelő fórum biztosítása a Társaság tagjai részére ismereteik bővítésére, kutatásaik segítésére, szakmai eredményeik terjesztésére, publikálására, szakmai színvonaluk emelésére, továbbá érdekeik védelmére;
- a magyar rendészettudományi élet hagyományainak felkutatása, ápolása, a szakmai egység és az együvé tartozás érzésének, gyakorlatának erősítése.”⁸⁴

A MRTT nem rendelkezik nemzetbiztonsági tagozattal, de tagjai között szép számmal akadnak a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokhoz tartozó hivatásosok és nyugdíjasok.

⁸³ <http://mhtt.eu/index.php?page=bemutakozas>; Letöltve: 2014. 04. 06.

⁸⁴ <http://www.rendeszet.hu/celok>; Letöltve: 2014. 04. 06.

Még egy társadalmi szervezetről mindenképpen említést kell tenni, ez pedig nem más, mint a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. „Célunk, hogy a szakterület művelésével, az írásos források és tárgyi emlékek feldolgozásával hozzájáruljunk a magyar és az egyetemes történelem gyarapításához, rendvédelem-történeti múltunk feltárásához és hasznosításához. Egyesületünk úgy véli, hogy nemzeti rendvédelem-történeti tradícióknak – elsősorban a XIX. és XX. századi hagyományaink – közkinccsé tételével elősegítheti a magyar rendvédelem fejlesztését, a személyi állomány identitástudatát, ezen keresztül pedig az etikai viszonyok fejlődését, valamint a lakosságnak a rendvédelmi testületekről kialakított elképzelésének a kedvezőbbé tételét.” A társaság adja ki a Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historea Preasidii Ordinis) című, az egyetlen magyar nyelvű tudományos periodikát, amely a rendvédelem-történet kutatóinak tudományos igényű feldolgozásait közli.⁸⁵ A társaság tudományos konferencián és kiadványaiban szerepelnek a titkosszolgálatok történetével kapcsolatos témák és publikációk.

Összegzésként elmondhatjuk, hogy folyamatos fejlődés látszik a kutatás és a tudományos munka területén mind az állambiztonsági időszakot, mind pedig a rendszerváltás óta eltelt időintervallumot figyelembe véve. Nem is lehet ez másképpen, hiszen a folyamatosan és dinamikusan zajló technikai változások, a társadalomban bekövetkezett események megkövetelték és megkerülhetetlenné teszik az ezen kihívásokra adandó tudományos alapokon nyugvó válaszokat.

E rövid tanulmány természetesen nem adhat választ a rendészet, mint tudomány elfogadásával kapcsolatos kérdésekre és nem volt célja az sem, hogy részletesen beszámoljon az állambiztonsági időszakról, és nem volt célja a rendszerváltás óta eltelt közel huszonöt és részletes, tudományos értékelése sem.

Talán azt viszont sikerült elérnem, hogy felkeltettem az érdeklődést a tudomány művelőiben, hogy nélkülözhetetlen az együttműködés a nemzetbiztonsági szolgálatok és a tudományos kutatók között, és talán azt is sikerül elérnem, hogy a szolgálatok vezető, szakemberei lássák értelmét a tudományos munkába való bekapcsolódásnak.

Felhasznált irodalom

11. Virányi Gergely: Gondolatok a rendészettudományhoz, In: Hautzinger Zoltán: (szerk.) Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, I. Pécs. 2002.

⁸⁵ <http://szbmrtdt.atw.hu/Strategia.htm>; Letöltve: 2014. 04. 06.

12. Finszter Géza: A rendészet elmélete,. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest 2003.
13. Parádi József: Rendvédelem kontra rendészet,. In: Hautzinger Zoltán: (szerk.) Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, I. Pécs. 2002.
14. Magyarország Alaptörvénye,
15. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 4.§ 1-2 bekezdés.
16. Rendészeti szószeret, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2008. 310 o.
17. <http://www.bm-tt.hu/rab/index.html>; Letöltve: 2014. 03. 30.
18. <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=117>; Letöltve: 2014. 03. 30.
19. <http://hvg.hu/itthon/20050225allambiztonsag>; Letöltve: 2014. 04. 05.
20. Rajk László összefoglaló jelentése a Magyar Államrendőrség szervezési, személyi és felszerelési kérdéseiről, valamint az állam-rendőrség és a pártszervezet viszonyáról. Tárgyalta az MKP Központi Vezetőség Titkársága 1946. július 21-i ülése. Idézi: Kozáry Andrea: A Rendőrákadémia létrehozása és működése 1947-1948-ban. In: Gyarmati György (szerk.): A Történeti Hivatal évkönyve. Trezor I. TH., Bp., 1999. 190. o.
21. BM KI Dokumentációs Osztály Iratai A-1093
22. A Belügyminisztérium tudománypolitikájának kérdései Dr. Szalma László r. alezredes az állam- és jogtudományok kandidátusa Társadalom és tudomány rovat, 18. o. Deák József doktorandusz levéltári munkája alapján.
23. Révész Béla: A titok, mint politika, a titkosszolgálatok politológiai kutatásának lehetőségei <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/eforras/tananyag/polit/abjegyzet.pdf>, Letöltve: 2014. 04. 05.
24. Matuska Béla r. ezredes (a Csoportfőnökség 1973. Október 18-i taggyűlésén elmondott) előadása a BM III/IV Csoportfőnökségnél folyó tudományos kutatás helyzetéről 15.o. (61-247/75) (ÁBTL 4.1. A-3448) Deák József doktorandusz levéltári munkája alapján.
25. http://www.utolag.com/Ilkei/Ugynok/BM_III_II_csoportfonokseg_kemelharitas.htm#nagy_j; Letöltve: 2014. 04. 05.
26. http://www.utolag.com/Ilkei/Ugynok/BM_III_II_csoportfonokseg_kemelharitas.htm#hari; Letöltve: 2014. 04. 05.
27. A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 29/1986. számú Parancsa Budapest,1986. évi November hó 19-én, 1. o. (ÁBTL 4.2.(1.sor) 10-22/29/1986)

28. A Magyar Népköztársaság Belügyminiszter-helyettesének 11/1986. Számú intézkedése a Belügyminisztérium szervei hivatásos állománya oktatásának korszerűsítéséről szóló 29/1986. számú belügyminiszteri parancs végrehajtásáról, 7-8. o. Budapest, 1986. évi november hó 19-én
29. Héjja István: Az MK Katonai Felderítő Hivatal és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem együttműködés 1960-2008. 301. o. In: Vass Jenő Sándor (szerk.): A magyar katonai felderítés és hírszerzés története, Szöveggyűjtemény, Bp. 2010.
30. <http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium>; Letöltve: 2014. 04. 05..
31. <http://www.bm-tt.hu/koszont.html>; Letöltve: 2014. 04. 06.
32. http://www.rvki.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=129&Itemid=128; Letöltve: 2014. 04.06.